

KORUPCIJA U JAVNOJ VLASTI

CORRUPTION IN PUBLIC AUTHORITY

Rejhan R. Kurtović

Univerzitet u Novom Pazaru, Novi Pazar, Srbija

©MESTE

JEL Kategorija: **D73, H3**

Apstrakt

Korupcijom su zahvaćeni različiti slojevi društva, ali i različiti nivoi državne vlasti. Shodno tome, slobodno se može reći, da je korupcija zastupljena u svim porama države i društva. Na takvo alarmantno stanje, najviše ukazuju različita istaživanja o korupciji, koja su pre svega usmerana na same građane. Korupcija je najprisutnija u tranzicionim sistemima u kojima je bitno poremećen sistem vrednosti, a novi se veoma sporo izgrađuje. S druge strane, korupcije ima i u najrazvijenim zemljama sveta i Evrope, kao što su: SAD, Velika Britanija, Nemačka, Francuska i druge. U razvijenim zemljama, za razliku od mnogih zemalja u tranziciji, korupcija je u dobroj meri pod kontrolom društva i ne ugrožava pravni poredak u velikoj meri. Korupcijom se potkopavaju osnovne društvene vrednosti jednog društva, kao što su: vladavina prava, stabilnost demokratskih institucija, ljudska i manjinska prava, društveno ekonomski poredak i osnovni moralni principi. Korupcija prevazilazi nacionalne okvire i odavno je dobila međunarodne dimenzije. S obzirom na obimnost sadržaja, ovaj rad se bavi korupcijom uglavnom u okvirima nacionalnih granica Republike Srbije. Poseban akcent, stavljen je na korupciju u javnoj vlasti kao jednom od najbitnijih činioca u prevenciji i borbi protiv korupcije. Javna vlast je često polazna osnova za postojanje korupcije u jednoj državi. Bez jakog sistema javne vlasti, svi oblici korupcije dobijaju mogućnost širokog delovanja. Ona sa te pozicije poprima ozbiljne razmere, koje je veoma teško kontrolisati, i čiji se horizonti neprestano šire. Zbog toga, javna vlast mora biti stalno „pod lupom”, pod opsežnim sistemom samokontrole i kontrole, uz stalno razvijanje mehanizama za prevenciju i borbu protiv korupcije. U ovom radu, autor se bavi fenomenom korupcije u javnoj vlasti, dostignutim stepenima prevencije i represije, dajući posebne preporuke za dalje rešavanje ovog problema na području javne vlasti.

Ključne reči: korupcija, javna vlast, društvo, prevencija, represija

Abstract

Corruption affects different sectors of the society, but also different levels of the state government. Consequently, we can say that corruption is present in every segment of the state and the society. At such alarming situation, mostly indicate different researches on corruption which are primarily directed towards individuals. Corruption is most present in the transitional system which is essentially distorted system of values, and the new

Adresa autora:

Rejhan R. Kurtović

[✉ r.kurtovic@uninp.edu.rs](mailto:r.kurtovic@uninp.edu.rs)

one is very slowly building up. On the other hand, corruption is present in the most developed countries of the world and Europe, such as the USA, the UK, Germany, France and others. In developed countries, unlike ours and many countries in transition, corruption is to a large extent controlled by a company and it does not threaten public order to a greater extent. It undermines the basic social values of the society, such as the rule of law, stability of democratic institutions, human rights and minority rights, social and economic order and basic moral principles. Corruption transcends national boundaries and has long received international dimensions. Concerning the bulkiness of the contents of this paper, the corruption is being dealt only within the framework of the national borders of Serbia. Particular emphasis was placed on corruption in public administration as one of the most important factors in prevention and fight against corruption. Public administration is often the basis for the existence of corruption in a country. Without a strong system of public government corruption gets wide field of action. From that position it takes serious proportions which are very difficult to control and whose horizons are constantly spreading. Therefore, the public administration must be constantly "under the microscope", under extensive system of auto-control and control, with continuous development of mechanisms for the prevention and fight against corruption. In this paper, the author deals with the phenomenon of corruption in public administration, a degree of prevention and repression, giving specific recommendations for solving this problem in the field of public administration.

Key words: corruption, public administration, society, prevention, repression

1 UVODNA RAZMATRANJA

Korupcija je složena i veoma razvijena društvena pojava, s dalekosežnim direktnim i indirektnim posledicama, a pogađa sve zemlje, kako one u tranziciji, tako i one razvijene. Zemlje u tranziciji su posebno zahvaćene ovom opakom bolešću, i često nemaju adekvatne mehanizme i sredstava da odgovore na ovaj višeslojni izazov. Zbog toga, korupcija u ovim državama predstavlja pravilo koje se uspostavlja kao "legitimni" oblik ponašanja u društvenom i političkom sistemu. Korupcija ne bira vreme, mesto, prostor, oblast, socijalni status, aktere i sistem. Ona zahvata sve pore društva, i u stalnom je porastu. Posledice korupcije po društvo su veoma štetne i neprocenjive. Ona ugrožava osnovne ustavne principe, vladavinu prava, ljudska prava i slobode i dovodi do izrazitog raslojavanja društva na uži krug bogatih i veliki broj siromašnih. Ona ugrožava egzistenciju ljudi, ljudski morala, legalno poslovanje privrednih subjekata i funkcionisanje državnih organa. Korupcija u javnoj vlasti predstavlja specifičan oblike korupcije, jer potiče iz centra u kome bi se trebali razvijati mehanizmi borbe protiv korupcije, a ne korupcionaška delatnost. Zbog toga, korupcija u javnoj vlasti podstiče i korupciju u svim drugim društvenim sferama i različitim oblastima života. Korupcija u javnoj vlasti može se definisati kao svako odstupanje od načela jednakosti u odnosu nosioca javne vlasti prema društvu i građanima. Korupcija u javnoj vlasti javlja se kako na najvišem centralnom nivou, tako i na nižem

lokalnom nivou. Ona nekada može biti kordinirana između centralnog i lokalnog nivoa vlasti, a nekada je izražena samo na jednom od navedenih nivoa. Bez obzira, u kom se obliku javlja, korupcija u javnoj vlasti, predstavlja zatvoreni sistem, u koji je teško dospeti, i još teže bilo šta dokazati. S obzirom na to da se korupcija u javnoj vlasti veoma teško otkriva i dokazuje, dolazi do sve većeg povećanja stepena korupcije uopšte i stvaranja koruptivne kulture. Predstavnici „međunarodne zajednice“ smatraju da dugotrajna praksa korumpiranih i iznuđivačkih javnih službenika stvara s jedne strane „kulturu korupcije“ u odnosima između građana i vlasti, a sa druge strane nepoverenje i suzdržanost ne samo stranih nego i domaćih investitora. U ovakvom stanju nema napretka države i društva, moralna i socijalna dimenzija čoveka pada na minimum, povećava se emigracija stanovništva, a određene vrste „elita“ bore se za političku moć, koju će iskoristi kao sredstvo za pojedinačno bogaćenje i strogo lični interes. Takav odnos nosilaca javne vlasti prema funkcijama koje obnašaju i prema samim građanima, dovodi do urušavanja sistema, i promene realnog odnosa čoveka prema državi i društvu. To dovodi do ustanovljavanja određenih devijantnih ponašanja i dugoročnih teško otklonivih posledica. Da bi se ovoj pojavi stalo na kraj, potrebna je sveobuhvatna reforma državne uprave, izbornog i političkog sistema, uspostavljanje novog sistema vrednosti i stalna borba protiv korupcije. Efikasna borba protiv korupcije zahteva pre svega rad na

kvalitetnijoj kontroli državnih službi i suzbijanju korupcije unutar organa koji se bave donošenjem i sprovođenjem zakona, kao i zaštitom zakonitosti.

2 POJAM I BITNI ELEMENTI KORUPCIJE

Reč korupcija vodi poreklo iz latinskog jezika, gde postoji više različitih odrednica za ovu pojavu. Tako reč "korupcija" (lat. *corruption*) znači pokvarenost, kvarnost, izopačenost, razvrat, potkupljivanje, podmićivanje, potkupljenje, podmićenje, kvarenje, ukvarivanje, truljenje, raspadanje, krivotvorenje. (Vujaklija, 1980) Iz etimološkog određenja reči korupcija zaključujemo da u bilo kom obliku se javljala označava određenu devijantnu pojavu koja ima za posledicu propast društva kao generalne pojave, i ostvarenje nekog ličnog interesa kao pojedinačne pojave. Ovde nam je sasvim jasno, da zahvaljujući kratkim pojedinačnim i ličnim interesima dolazi do urušavanja društvenog sistema i sistema vrednosti. S obzirom na to da je korupcija postala pravilo, postavlja se pitanje ko ima primat i prioritet, da li čovek kao pojedinac koji je spreman da se korumpativno ponaša kako bi ostvario svoj lični interes, ili društvena zajednica koja izma za cilj ostvarenje kolektivnih interesa?

Kao predmet pravnih, socioloških, politikoloških i filozofskih istraživanja, definicije korupcije se mogu klasifikovati na tradicionalne i savremene. Tradicionalna shvatanja korupcije nalazimo kod Platona, Aristotela, Polibija i Monteskijsa. Oni ističu da je korupcija kvarenje vlasti, vladanje koje nije u opštem interesu, dok Makijaveli i Ruso smatraju da je korupcija moralno kvarenje ljudi, tj. poništavanje društvenih vrednosti i vrlina kod građana. Savremene definicije korupcije mogu se podeliti na: administrativnu, ekonomsku i javno interesnu. Prema administrativnoj definiciji korupcija je devijantno ponašanje pojedinca u odnosu na formalnu ulogu. Ekonomska definicija korupciju definiše kao maksimizaciju profita kršenjem zakona i morala socijalne zajednice. Dok, javnointeresna definicija korupciju posmatra kao korišćenje javnih sredstava za lične interese. U stručnoj literaturi, najčešće su prisutne sledeće definicije korupcije (Đurić, 2009):

1. Zloupotreba javnih resursa zarad ličnih interesa (Svetska banka);

2. Narušavanje principa nepristrasnosti (Vito Tanci);
3. Devijantno ponašanje u odnosu na formalnu ulogu (Nye i Khan).

Pod korupcijom se podrazumeva zloupotreba javnih ovlašćenja radi sticanja privatne koristi. Korupcija je praćena mitom (podmićivanjem) i vrlo često organizovanim kriminalom. Mito predstavlja određeno dobro kao što je novac, vrednu stvar, privilegovani tretman, kontrausluge i sl. Koristi obeju strana učesnica u korupciji, održavaju nezakonito delovanje ljudi i čine ga suštinski „neprozirnim“, čak i kada su mnogi detalji akta podmićivanja vidljivi, odnosno kada se ne kriju. Korupcija opstaje, uprkos načelnim javnim neodobranjima takvih delovanja. Većina autora korupciju svodi na „zloupotrebu javnih ovlašćenja, političke i ekonomske (finansijske) moći kako bi se na ilegalan način stekla materijalna dobit, kao i politička statusna pozicija za sebe ili drugo (fizičko ili pravno) lice“. (Cotič, 2001). Budući da je vezana za subjekte društvenog odlučivanja i njihovu mogućnost da svojim činjenjem i/ili nečinjenjem u procesu odlučivanja zadiru u individualne i grupne interese članova određene zajednice, korupcija se najčešće i definiše kao zloupotreba službenog položaja radi lične koristi. Korist može biti politička – sticanje političke moći ili ekonomska – sticanje materijalne dobiti. (Manojlović, 2001) Oslanjajući se na definicije koje su prethodno citirane, može se izdvojiti nekoliko opredeljujućih faktora koji korupciju čine specifičnom pojavom:

1. Zloupotreba moći ili odnos koji se zasniva zloupotrebom ovlašćenja;
2. Javni ili privatni sektor kao polje u kojem se može pojaviti;
3. Cilj je sticanje lične koristi ili koristi za drugoga.

3 KORUPCIJA U JAVNOJ VLASTI

Sinonim korupcije kao zloupotrebe javnih ovlašćenja radi sticanja lične koristi predstavljaju nezakonitosti u manjem obimu, sa kojima se građani suočavaju u svakodnevnoj komunikaciji sa nosiocima javnih funkcija i službenicima na nižem položaju po hijerarhiji.

Poseban vid korupcije, koji se često zanemarije, a koji je daleko opasniji po opšti interes, od prethodno navedenog oblika, jeste korupcija u javnoj vlasti na visokom nivou, ili korupcija u vrhu vlasti.

Istraživanje Agencije za borbu protiv korupcije pokazalo je da najveći broj građana smatra da je korupcija trenutno problem broj jedan u Republici Srbiji, njih 77%, kao i da je jedan od njenih glavnih uzroka navika i kultura ponašanja 72%. Veliki procenat onih koji smatraju da je korupcija uzrok navike i ponašanja 72%, predstavlja alarmantan podatak, jer, ako se korupcija ustalila kao pravilo ponašanja, odnosno vrednost kod stanovnika Srbije, to je veoma teško iskoreniti je i uticati da se građani ponašaju na drugi antikoruptivni način. Kako se svest kod ljudi najteže menja, sumnjamo da ćemo kao društvo još dugo vremena biti talac korupcije i njenih različitih posledica. Navedeni rezultati istraživanja predstavljaju realnu sliku srbijanskog društva, i odnosa građana prema korupciji i koruptivnim ponašanjima. Jedan od glavnih uzroka za ovakvo stanje je velika korupcija u javnoj vlasti, koja se nalazi na vrhu hijerarhije i moći, sa jedne strane, i koruptivnih aktivnosti, sa druge strane. Javnu vlast možemo posmatrati na mikro i makro planu. Javnu vlast na mikro planu predstavljaju lokalne vlasti, dok na makro planu, to čine najveći zakonodavni, izvršni i sudski organi. Korupciju u javnoj vlasti možemo okarakterisati kao najopsaniji vid korupcije, jer se njom na neki način "kupuje država", odnosno kupuju različiti nivoi državne vlasti, koji bi trebali biti „sveti” i nedostižni. U takvom stanju, celokupan državni sistem se dovodi u pitanje, jer tvorci zakona i izvršna vlast zbog korupcije prave različite propuste i ustupke. Naročito vid korupcije u javnoj vlasti može biti korupcija u sudskoj vlasti, gde se određenim korupcionaškim aktivnostima može uticati na najviše sudske instance, kao što su Vrhovni kasacioni sud i Ustavni sud. U tim najvećim instancama kreiraju se politika primene zakona i politika sudskog delovanja. Kada dodje do propusta na tim nivoima sudske vlasti teško je govoriti o efikasnom i kvalitetnom sudstvu na nižim nivoima. Pored korupcije u javnoj vlasti koja se odvija na najvišem nivou, drugi mogući tip je korupcija u lokalnoj vlasti, ili korupcija u jedinicama lokalne samouprave. Takav oblik korupcije posebno je izražen u sredinama u kojim je godinama stvarana "kultura korupcije", gde je za svaki administrativni dokument, do velikih poslova u jedinicama lokalne samouprave, potrebno izdvojiti određenu sumu novca ili bilo kakvu drugu čast, da bi se to ostvarilo. Jedinice lokalne samouprave predstavljaju polaznu osnovu korupcije u javnoj vlasti. Ovaj vid korupcije je dosta

zastupljeniji od onog na državnom nivou, zbog lakše dostupnosti lokalnih organa i ličnih veza i kontakata sa nosiocima lokalnih vlasti. Poslove javne vlasti izvršavaju javni službenici, veliki deo njih u obliku izvršavanja javnih ovlašćenja, da bi se osigurao javni interes. Oni su izvršioци uputstava, države ili lokalne zajednice, veza između države (lokalne zajednice) i građana. Zbog toga su često meta onih, koji žele, da se javni interes zloupotrebi u privatne svrhe. Kod korupcije u javnoj vlasti uvek je prisutna osoba koja je zaposlena u organu javne vlasti. Ta osoba prima mito i zloupotrebljava svoja ovlašćenja u korist trećih lica. Korupcija u javnoj vlasti isključivo se vezuje za službenu dužnost. To je i razumljivo, jer je zakonito i efikasno obavljanje službe od izuzetnog značaja za svako društvo. S obzirom na to da imaju ključna ovlašćenja u vršenju javnih funkcija, javni funkcioneri su posebno podložni korupciji. Otuda mere prevencije korupcije usmerene ka njima imaju za cilj prvenstveno povećanje transparentnosti njihovog rada i smanjivanje mogućnosti da zbog vršenja više funkcija dođu u priliku da javni interes podrede privatnom. *Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije* iz 2003. godine propisuje dužnost država ugovornica da u skladu s načelima svog zakonodavstva obezbede transparentnost rada javnih funkcionera, da spreče sukob interesa, kao i da unaprede njihov integritet, poštenje i odgovornost donošenjem i primenom kodeksa ponašanja, kao što je *Međunarodni kodeks ponašanja za javne funkcionere* iz rezolucije Generalne skupštine UN 51/59 od 1996. godine. Konvencija UN protiv korupcije nalaže državama ugovornicama da olakšaju prijavljivanje korupcije od strane funkcionera i da od njih zahtevaju da podnesu izjave nadležnim telima o aktivnostima, zaposlenju, investicionim ulaganjima, imovini i poklonima znatne vrednosti ili koristima iz kojih može proisteći sukob interesa. (Vuković, 2009)

4 NEKI OD PRIMERA KORUPCIJE U JAVNOJ VLASTI U SVETU

Korupcija u javnoj vlasti nije nova pojava, korupcionaške afere su kroz istoriju ljudskog društva pogađale različite države i sisteme. Posebno su ostali upamćeni primeri afere koji su se dešavali na najvišem nivou državne vlasti. Tako je, jedna od poznatih afere u Sjedinjenim Američkim Državama bila i afera "**Vajtvoter**", koja se odnosila na dve jednostavne stvari: krađu i

laganje. Krađu od poreskih obaveznika i leganje tužilaca, sudija i porote. Zbog umešanosti u „propali” posao sa zemljom, na čiju istragu je nezavisni tužilac, Kenet Star, potrošio 40 miliona dolara, osuđeno je 14 osoba, među njima i Džejm i Suzan Mekdugal, partneri Klintonovih u „Vajtvoteru”, i Džim Gaj Taker, bivši guverner Arkanzasa, koji je nasledio Klintona na ovom mestu. U srcu navedene afere nalazila se štedno-kreditna banka „Medison garant”, koju je vodio prijatelj i poslovni partner Klintonovih Džejm Mendugal, i čiji je garant bila država. Mekdugal je pljačkao „Medison garant”, tako što je koristio novac štediša banke da bi se kockao sa visokorizičnim poduhvatima sa nepokretnostima, kao što je bio „Vajtvoter”. Prijateljima, poslovnim saradnicima i uskom krugu najbližih saradnika davao je nenaplative kredite, znajući da će država morati da ih plati. Država je ušla u trag Mekdugalovim mahinacijama i zatvorila „Medison garant”, a Mekdugal je 1996. godine osuđen na tri godine zatvora, a njegova supruga Suzan na dve.

Afera „Kremljejt” je na noge podigla čitav svet, a naročito one koji su Rusiji slali milijarde dolara na ime nužne pomoći i njene ekonomske obnove. Amerikanci su odmah po saznanju za finansijski skandal u Kremlju, naredili da se preduzme opsežna istraga i zamrznu svi računi koji su u vezi s Moskvom i njenom političkom elitom. Sumnja se rodila sasvim slučajno. Naime, britanski eksperti naišli su na sitan trag u dokumentima, koji ih je najpre odveo u Kanadu, a zatim na više računa u Njujorškoj banci. Sve to nije izgledalo kao krupna stvar, dok se nije shvatilo da milijarde dolara, koje se „peru”, upravo u Njujorškoj banci, su bile usmerene preko mnoštva kompanija čiji se „poslovni” trag završava i ponovo počinje u Rusiji. Računi su prolazili kroz odeljenje kojim je rukovala Ruskinja Nataša Kagalovska, supruga poznatog ekonomskog reformatora, Konstantina, koji je tokom 1995. godine bio predstavnik Rusije u MMF-u. Po odlasku sa te dužnosti, Kagalovski je radio kao potpredsednik „Menatep banke”, koja je kasnije bankrotirala, a bila je čvrsto povezana sa ruskom Centralnom bankom, koja je na ime zajmova i ekonomske pomoći dobijala novac od MMF-a. Posao se obavljao preko računa Njujorške banke, uglavnom na ime firme „Beneks Vorldvajt limited”, kojim je upravljao prvi čovek ruske mafije Semjon Mogiljevič. Izgleda da praktično niko, od poslovne elite preko

predsednika Jeljcina, do njegovih političkih rivala, na predsedničkim izborima 2000. godine, nije ostao neuprljan korupcijom. Ipak, američke vlasti su ubeđene da je Mogiljevič bio taj magnet koji je privukao u svoju mrežu korupcije veliki broj ruskih funkcionera. (Teofilović, 2007)

Pored Sjedinjenih Američkih Država i Rusije, korupcionaške afere su pogađale i druge države. Tako je belgijski političar Vili Klas, koji je 1989. godine bio ministar odbrane u Belgiji, a u vreme izbijanja afere 1995. godine generalni sekretar NATO saveza, podneo ostavku zbog toga što je sa nekolicinom funkcionera svoje partije 1989. godine prihvatio 1,6 miliona dolara koje je dala italijanska aeronautička firma „Avgusta”, da bi potpisala ugovor vredan 225 miliona dolara za prodaju 46 helikoptera belgijskoj armiji.

Bivši sovjetski predsednik, Gorbačov, je 1991. godine, od tadašnjeg predsednika Južne Koreje, Ro Te Vua, dobio 100.000 dolara koje nije prijavio svojoj administraciji, kako bi južnokorejskim firmama obezbedio lakši pristup na veliko sovjetsko tržište. Pored toga što je podmitio Gorbačova, predsednik Južne Koreje je i na drugim mestima upotrebljavao novac prikupljen od velikih južnokorejskih firmi za političke ciljeve, pa je čak podmićivao i svoje političke protivnike kako bi mu omogućili trijumf na izborima.

U Nemačkoj je Helmut Kol prihvatao novac od industrije i biznisa, sa krajnjim ciljem da u svakom trenutku ima skupštinsku većinu. Helmutu Kolu je za kupovinu istočno nemačke rafinerije „Lojn” i lanca benzinskih pumpi, francuski koncern „Elf akvatan” isplatio mito od nekoliko stotina miliona maraka 1992. godine.

Bivši predsednik Kostarike, Migel Angel Rodrigues, morao je dati ostvku na funkciju generalnog sekretara Organizacije američkih država, odmah po inauguraciji u Vašingtonu. Rodrigues je morao to učiniti, jer je od francuske multinacionalne kompanije „Alkatel” uzeo 510.000 dolara, da bi podržao ugovor za instaliranje 400 linija mobilne telefonije. Osim toga, za projekte elektrifikacije od jedne španske firme dobio je još 200.000 američkih dolara.

Parlament Litvanije je potvrdio odluku Ustavnog suda 2004. godine da je predsednik Litvanije, Roland Paksas umešan u korupciju, čime je opozvan sa funkcije šefa države, jer je primio donaciju od 350.000 EUR za predizbornu kampanju od ruskog biznismena Jurija Borisova,

koji se bavio ilegalnom prodajom rezervnih delova za helikoptere vlastima u Sudanu.

U Kini je 2007. godine pogubljen Dženg Sjaojua, rukovodilac vladine direkcije za hranu i lekove, jer je primio mito i nesavesno obavljao dužnost. Naime, kao odgovorno lice dopustio je da u inostranstvo odu neispravni lekovi, što je prouzrokovalo smrt desetoro ljudi. Uz to, naneo je ogromnu štetu kineskoj privredi i stvorio lošu sliku o narodu i zemlji. On je u periodu od 1997. do 2006. godine, primao mito od raznih kineskih firmi, u ukupnom iznosu od 850.000 američkih dolara. Glavni novac koji je dobijao kao mito dolazio mu je od osam fabrika farmaceutske industrije, koje nisu zadovoljavale sve standarde, ali im je Dženg neispravne sertifikate nakon prijema mita priznavao kao validne.

Pored navedenih oblika korupcije u javnoj vlasti na najvišem nivou, u svetu postoji i niz drugih primera, koji su slični navedenim, ali postoji i veliki broj korupcionaških primera i na lokalnom nivou.

5 KORUPCIJA U NACIONALNOM ZAKONODAVSTVU REPUBLIKE SRBIJE

Borba protiv korupcije je nezamisliva bez njene inkriminacije i adekvatne garancije zakonom. Definicija korupcije nije data u nacionalnim krivičnim propisima Republike Srbije, ali je data u Zakonu o Agenciji za borbu protiv korupcije i Nacionalnoj strategiji za borbu protiv korupcije od 2013. do 2018. godine. U Zakonu o Agenciji za borbu protiv korupcije navodi se da: „*korupcija predstavlja zloupotrebu moći u cilju sticanja lične koristi ili koristi za drugog, a koja se može javiti u obliku zloupotrebe službenog, odnosno društvenog položaja ili uticaja u javnom ili privatnom sektoru*”.

Važeći Krivični zakonik Republike Srbije, krivična dela koja se odnose direktno na korupciju, smestio je u tridest i trećoj glavi, i ta dela su definisana kao krivična dela protiv službene dužnosti. Krivično delo primanja mita definisano je u Član 367, i pod primanjem mita, između ostalog podrazumeva da:

1. Službeno lice koje neposredno ili posredno zahteva ili primi poklon ili drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju

koju bi moralo izvršiti, kazniće se zatvorom od dve do dvanaest godina;

2. Službeno lice koje neposredno ili posredno zahteva ili primi poklon ili drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili druge koristi za sebe ili drugog da u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti, kazniće se zatvorom od dve do osam godina.

Dalje, članom 368. Krivičnog zakonika Republike Srbije predviđeno je krivično delo davanja mita. Davanje mita prema članu 368. podrazumeva:

1. Ko službenom ili drugom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist da službeno lice u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina;
2. Ko službenom ili drugom licu učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist da službeno lice u okviru svog službenog ovlašćenja ili u vezi sa svojim službenim ovlašćenjem izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica, kazniće se zatvorom do tri godine.

Pored ova dva krivična dela koja se direktno odnose na korupciju, treba navesti i druga krivična dela koja se nalaze u određenoj vezi sa korupcijom, i pod kojim se mogu podvesti određena koruptivna ponašanja. U ta krivična dela spadaju: Zloupotrebe službenog položaja (član 359 KZ), Kršenje zakona od strane sudije, javnog tužioca i njegovog zamenika (član 360 KZ), Prevara u službi (član 363 KZ), i krivično delo Trgovina uticajem (član 366 KZ). (KZ, 2013)

Posebno je interesantan član 366. Krivičnog zakonika koji nosi naziv „Trgovina uticajem“. Stav 1. ovog člana glasi: „Ko zahteva ili primi nagradu ili kakvu drugu korist za sebe ili drugog, neposredno ili preko trećeg lica, da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina“. Nadalje,

stavom 2. istog člana predviđeno je da se kaznom do tri godine zatvora sankcioniše svako „ko drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća, ponudi ili da nagradu ili kakvu drugu korist da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja“. U stavu 3. doslovce piše da će zatvorskom kaznom od jedne do osam godina kazniti svako onaj „ko koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti“, dok stav 4. glasi „ko drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća, ponudi ili da nagradu ili kakvu drugu korist da koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljen uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina“. Konačno, u stavu 5. ovog dokumenta piše „ako je za posredovanje iz stava 3. ovog člana zahtevana ili primljena nagrada ili kakva druga korist, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina.“

Ovo krivično delo, kao i druga prethodno navedena krivična dela daju široku mogućnost da se određena ponašanja nosioca javnih vlasti mogu okarakterisati kao primanje mita, i da im se za to mogu izreći adekvatne sankcije.

U Republici Srbiji postoji razvijena svest i politička volja da se postigne značajan napredak u borbi protiv korupcije, uz poštovanje demokratskih vrednosti, vladavine prava i zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda. Na ovim temeljima, doneta je i Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije u Republici Srbiji za period od 2013. do 2018. godine. Opšti cilj Strategije je da se korupcija, kao prepreka ekonomskom, socijalnom i demokratskom razvoju Republike Srbije, u najvećoj mogućoj meri ukloni.

6 TRENUTNO STANJE KORUPCIJE U REPUBLICI SRBIJI

Sva značajnija, međunarodna i domaća istraživanja raznih agencija i nevladinih organizacija govore da je Republika Srbija, pri samom vrhu po rasprostranjenosti korupcije. Stepenn prisustva korupcije u Republici Srbiji i značaj rada na njenom suzbijanju predmet su

analiza i izveštaja ne samo predstavnika međunarodne zajednice (npr. Evropske komisije), već i domaćih relevantnih institucija i organizacija civilnog društva (Agencija za borbu protiv korupcije, Savet za borbu protiv korupcije, Transparentnost Srbija i sl). Zemlje u tranziciji, pa i sama Republika Srbija nalaze se u kontradiktornom položaju. S jedne strane one žele da se što pre priključe integraciji ka zapadnoj Evropi, da prihvate vrednosne kriterijume razvijenih demokratija, a s druge strane vrlo teško usvajaju princip transparentnosti u radu javne vlasti. Iskustva istočnoevropskih društava u procesu tranzicije ukazuju na kontinuitet nastojanja novih političkih režima da održe autoritarni model kontrole nad javnošću i javnim mnjenjem, a s druge strane društvena promena je omogućila otvaranje jedne nove, do tada u ovim društvima zbog prirode vlasti nepostojeće sfere javnosti, koja zahteva javni dijalog, u kom će se suprotstaviti argumenti za i protiv aktuelnog važećeg političko pravnog koncepta, u kome se vodi rasprava o pitanjima od opšteg interesa. Javnost se tranzicijom transformiše u aktivnog subjekta političkog sistema koji zahteva respektabilan status. Posledice korupcije ne sastoje se isključivo u osiromašenju društva i države, nego i u drastičnom padu poverenja građana u demokratske institucije, kao i stvaranju neizvesnosti i nestabilnosti ekonomskog sistema koja se ogleda, između ostalog, i u smanjenju investicija. Prema istraživanju Svetskog ekonomskog foruma za period od 2011. do 2012. godine, korupcija je svrstana među prva dva problema koja se uočavaju prilikom donošenja odluke o započinjanju privredne delatnosti u Republici Srbiji. Uzroci korupcije u Srbiji su višestruki i potiču iz različitih oblasti, i to: ekonomski, pravni, politički, institucionalni i istorijski. Svi uzroci su izuzetno utemeljeni i teško je izdvojiti bilo koji od njih. Svaki ima posebnu ulogu, i zajedno u celini predstavljaju neršivu enigm, kao za Vladu Republike Srbije, tako i za sve relevantne institucije koje se bave borbom protiv korupcije.

Prema istraživanju koje su sproveli CESID i UNDP, građani Srbije, kada je reč o borbi protiv korupcije, još uvek najviše poverenja imaju u Vladu Republike Srbije, 64% građana smatra da Vlada pokazuje određene rezultate u borbi protiv korupcije, a 46% građana smatra da Vlada treba da bude na čelu borbe protiv ove pojave. Prema

istom istraživanju percepcija nivoa korupcije unutar političkih partija u decembru 2013. godine je najviša od početka ovog istraživačkog projekta i iznosi čak 80%. Ako korupciju unutar političkih partija usko vežemo sa korupcijom u javnoj vlasti, onda nam je jasno da je i korupcija u javnoj vlasti negde u ovom procentu, ako ne i više.

Prema odgovorima sudova u periodu od 01. januara 2010. do 01. marta 2014. godine, u istraživanju koje su sproveli Pravni skener i Partneri za demokratske promene u Srbiji, za primanje mita vođeno je ukupno 349 postupaka, a za davanje mita 193. Prva razlika koja se uočava u ovim postupcima vezuje se za broj okrivljenih u jednom krivičnom postupku. Za davanje mita karakteristično je da se postupak skoro uvek vodi protiv jednog okrivljenog, dok za slučajeve primanja mita to nije tako. Za krivično delo primanja mita izrečeno je najviše zatvorskih kazni, čak 68%, zatim novčanih kazni 21% i 3% uslovnih osuda. Novina u Krivičnom zakoniku je kućni zatvor koji je određen u 8% postupaka.

Kada je reč o kaznenoj politici sudova, a uzimajući u obzir visinu zatvorskih kazni određenih u Zakoniku može se reći da je ona blaga. Izrečene zatvorske kazne manje od jedne godine zastupljene su u 49% pravnosnažnih presuda, a preko tri godine samo 5%. Kao posebna vrsta krivičnih sankcija u Zakoniku su predviđene mere bezbednosti koje predstavljaju mere dopunskog karaktera i izriču se uz druge vrste sankcija (kazne, mere upozorenja) ili uz oslobođenje od kazne. One su izrečene samo u 8% slučajeva.

Kod davanja mita situacija je potpuno drugačija. Najveći broj izrečenih sankcija predstavljaju uslovne osude (89%), dok su kazne zatvora zastupljene u 7%, a novčana kazna u 4% pravnosnažnih presuda. Mera bezbednosti oduzimanja predmeta izrečena je u 11% pravnosnažnih presuda. Ovakva praksa ni najmanje ne može doprineti brobi protiv korupcije i kaznena politika sudova za davanje mita mora biti mnogo strožija. Neophodno je da se kroz sudske postupke utiče na svest građana da je davanje krivično delo isto kao i primanje (traženje) mita. Dakle, da bi mere za borbu protiv korupcije predviđene Strategijom, Akcionim planom i Krivičnim zakonikom bile efikasne potrebno je adekvatno koristiti sve mehanizme zaštite i kazniti sve učesnike u korupciji. Sudovi u Srbiji moraju imati značajan doprinos u eliminisanju ukorenjenih

stavova u društvu da je „davanje poklona i čašćavanje deo naše tradicije, kulture i mentaliteta“. U zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja nije izdvojena nijedna oblast kao najosetljivija na korupciju, jer je jedan od ciljeva istraživanja da se utvrdi i koji su to segmenti društva za koje se pokreće najveći broj sudskih postupaka.

Ono što je karakteristično za Republiku Srbiju, jeste, da još nema konkretnog obračuna sa nosiocima javnih vlasti, koji su takođe učesnici u korupciji. U svim istraživanja, policija se najviše vezuje za korupciju. U proteklim godinama, a nekoliko meseci unazad videli smo mnoge političke skandale, koji su iza sebe sigurno imali koruptivnu pozadinu, međutim, konkretnih reakcija nije bilo. To nas dovodi do dva suprotna razmišljanja. Prema prvom, stiče se utisak da korupcija u javnoj vlasti u Republici Srbiji ne postoji, a prema drugom, da se stvara takav ambijent gde ne postoji dovoljna politička volja i snaga institucija da se obračunaju sa korupcijom u javnoj vlasti, i da na ovom polju i dalje postoji velika tamna brojka. Sigurni smo, da se u Srbiji mogu preispitati mnogobrojne afere, privatizacije, nenamenska trošenja sredstava, trgovina uticajem, i da se iz njih mogu razotkriti različiti oblici korupcije.

7 BORBA PROTIV KORUPCIJE U JAVNOJ VLASTI

Korupcija je neizbežni pratilac javne vlasti, naročito javnih vlasti administrativnih, netržišnih, birokratskih država u kojima vlada moralna, ekonomska i politička kriza. Borba protiv korupcije je jedno od osnovnih pitanja koje se postavlja pred vlade skoro svih zemalja. Poseban problem u borbi protiv korupcije, jeste borba protiv korupcije u javnoj vlasti. Za borbu protiv ovog vida korupcije potrebno je da se ispuni niz različitih preventivnih i represivnih pretpostavki, i da se uporedo sa tim radi na izgradnji novog sistema vrednosti i političke kulture uopšte. Korupcija u javnoj vlasti uslovljena je korupcijom u političkim strankama, naročito u onim koje participiraju u vlasti, i koji su nosioci državne politike. Neka od koruptivnih ponašanja koja se javljaju u radu i delovanju političkih stranaka su: akumulacija funkcija, sukob interesa i funkcija, kupoprodaja poslaničkih i odborničkih mandata, obezbeđivanje povlastica pri neispunjavanju obaveza prema državi

(plaćanje poreza i drugih dažbina), zaštita od kažnjivosti za učinjene prekršaje, zloupotrebe političkih i javnih funkcija, korišćenje javnih funkcija za pokretanje biznisa, odnosno omogućavanje privilegovanog poslovanja sa državom. Korupcija postoji ne samo na relaciji političar – država i političar – privreda, već korupcija može biti čin koji se odvija unutar stranke na način da nije definisan sukob interesa pri izboru organa stranke, da nisu definisane procedure predlaganja, usvajanja i sprovođenja odluka stranke, da ne postoje mehanizmi za ocenu rada državnih funkcionera koji su predloženi od strane političkih stranaka, da postoji nedovoljno transparentan rad stranačkih organa kako onih na republičkom tako i onih na lokalnom nivou, i da ne postoji sistem javnih nabavki na nivou političkih stranaka

Glavni faktori koji obezbeđuju korupciju u političkim partijama i u javnoj vlasti su: loš Zakon o finansiranju političkih aktivnosti koji onemogućava prikupljanje dovoljno (novčanih) sredstava za funkcionisanje političkih stranaka, posebno u izbornom periodu, zatim sprega između političkih stranaka, odnosno političara i predstavnika krupnog kapitala, netransparentno finansiranje političkih partija, nepostojanje programske doslednosti, lažna solidarnost unutar stranaka, međupartijski dogovori između političara iz stranaka različitih ideoloških pozicija i činjenica da je politika postala odskočna daska za privatne biznise.

Svaka ozbiljna borba protiv korupcije, pa i borba protiv korupcije u javnoj vlasti, mora biti sistemski i zahvatiti nekoliko osnovnih oblasti:

- **političku odgovornost**, kroz javnost i transparentnost političkih odluka, te vidljivo i ravnopravno takmičenje političkih stranaka;
- **kontrolu finansiranja političkih stranaka**, naročito kontrolu finansiranja političkih strankama za vreme predizborne kampanje;
- **jačanje najviših državnih institucija**, npr. parlamenta kroz javnu odgovornost i javne revizijske postupke korišćenja budžeta;
- **jačanje sudstva**, kroz jačanje nezavisnosti sudova, te mogućnostima ispitivanja budžetskih nepravilnosti;
- **jačanje nezavisnog javnog tužilaštva**, kroz striktno izvršavanje normi, mera i kazni;

- **kontrolu vlade i javne uprave**, kroz nadzor nad javnim konkursima, budžetskim sredstvima i javnom imovinom;
- **kroz učešće civilnog društva u javnom životu** od lokalnog do najviših nivoa;
- **istraživačku ulogu medija** u javnim poslovima i njihovu nezavisnost;
- **udruženjima građana** koja trebaju širiti informacije o korupciji, predlagati akcije, organizovati javna saslušanja, rasprave i objašnjenja, te tako postati saveznik države u borbi protiv korupcije;
- **stvaranju uspešnog privatnog sektora privrede**, (ovde spadaju kako pojednostavljivanje i racionalizacija osnivanja i rada preduzeća, tako i transparentnost vlasništva nad njima, kao i njihovog poslovanja); i
- **reforma javne uprave**; ona se mora zasnivati na razdvajanju funkcija upravljanja i donošenja propisa (regulisanja); na strogom računovodstvenom i revizorskom nadzoru korišćenja javnih sredstava; na načelu „meritokracije“, tj. sposobnih, visoko stručnih, motivisanih i pristojno plaćenih državnih službenika.

Ne sme se zaboraviti da uređene i razvijene demokratske države svoje dobro funkcionisanje zahvaljuju izvrsnoj državnoj upravi, koja počiva ne samo na stalnosti i stabilnosti, nego prvenstveno na raznovrsnosti znanja i sposobnosti, što se obično označava pojmom „meritokratije“. (Mitrović & Amidžić, 2009)

Pored navedenog, borba protiv korupcije u javnoj vlasti podrazumeva i izgradnju novog sistema vrednosti i kulture ponašanja stanovništva. Kod građana se mora podići nivo svesti da određena koruptivna ponašanja mogu biti kažnjiva i da predstavljaju krivična dela. Postupak zapošljavanja u organima javne vlasti, kako na lokalnom, tako i na centralnom nivou mora biti transparentan. Moraju se uspostaviti tačno određeni kriterijumi prijema novih radnika u organima javne vlasti i postupka imenovanja funkcionera na određene funkcije, gde se trebaju staviti na stranu pripadnost političkim partijama i politička podobnost.

Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije iz 2003. godine propisuje dužnost država da usvoje i jačaju sisteme angažovanja, zapošljavanja, zadržavanja, unapređivanja i penzionisanja

državnih službenika na načelima efikasnosti, transparentnosti i objektivnih kriterijuma, kao što su rezultati rada, pravičnost i stručnost. U prevenciji korupcije posebno je značajno adekvatno nagrađivanje i određivanje raspona plata u skladu sa težinom poslova koje obavljaju državni službenici i navedenim objektivnim kriterijumima. Izbor i obuka pojedinaca za javne funkcije podložne korupciji i njihov premeštaj na druge funkcije značajni su u prevenciji korupcije, pa u tom smislu Konvencija upućuje države ugovornice da razmotre njihovu primenu. Programi obrazovanja i obuke treba da omoguće službenicima časno i pravilno vršenje dužnosti i da povećaju svest o rizicima korupcije. Konvencija propisuje i obavezu država da povećaju transparentnost rada državne uprave usvajanjem postupaka ili propisa koji omogućavaju javnosti da se informiše o njenoj organizaciji, funkcionisanju, postupcima odlučivanja, odlukama i zakonskim aktima od interesa za javnost, uz zaštitu privatnosti i ličnih podataka i objavljivanje periodičnih izveštaja o rizicima korupcije u državnoj upravi. Transparentnost znači i pojednostavljenje upravnih postupaka i olakšavanje pristupa organima nadležnim za odlučivanje.

Navedene pretpostavke i mere u borbi protiv korupcije sigurno će doprineti efikasnoj prevenciji korupcije, gde će potreba za represivnim merama biti znatno umanjena.

8 ZAKLJUČAK

Korupcija kao društvena pojava koja je usko povezana sa čovekovom prirodom, stara je koliko i ljudsko društvo, stoga je i borba protiv isto toliko stara. S obzirom na to da je oduvek prisutna, i da se stalno širi svi pokazatelji ukazuju na to da će ona još dugo opstajati i biti globalni problem.

Korupcija u javnoj vlasti, kao poseban vid zloupotreba javnih ovlašćenja i korupcije uopšte, predstavlja složen društveno - ekonomski, pravni i politički fenomen, o kome se neprestano govori, i čije se posledice sve više osećaju. Korupcija u javnoj vlasti postoji na svim nivoima vlasti, i kao takva podstiče sve druge vidove korupcije i sprečava pojedine organizacije i institucije da se na adekvatan i kvalitetan način obračunaju sa korupcijom. Korupcija u javnoj vlasti nije prihvatljiva ni u jednom savremenom društvu, iako je redovni pratilac svih društvenih procesa i

tokova. Za uspešnu demokratizaciju društva i poštovanje osnovnih ljudskih sloboda i prava, kao i principa ustavnosti i zakonitosti neminovno je eliminisati korupciju u javnoj vlasti na svim nivoima i svim raspoloživim sredstvima. U toj borbi, najviše treba uticati na svest građana, odnosno treba omogućiti građanima učešće u borbi protiv korupcije kao najvažnijem nosiocu te borbe. Pored toga, potrebne su systemske promene (reforme) na svim nivoima. Prave mere za suzbijanja korupcije moraju biti dobro definisane i dugoročne. Takođe, veoma je bitno da se u suprotstavljanju korupciji koriste iskustva drugih država, što može doprineti izgradnji savršenijih metoda u njenom suzbijanju. Zbog toga je od izuzetnog značaja međunarodna razmena informacija ne samo u vezi sa pojavnim oblicima korupcije i načinom izvršenja korupcijskih krivičnih dela, nego i u odnosu na korišćenje određenih metoda u njenom suzbijanju. O korupciji je potrebno javno govoriti na svim mestima i u što većoj meri. Da bi borba protiv korupcije bila uspešna ona mora biti preventivna, planska, systemska i kontinuirana, jer opasnost od korupcije je latentna i mogućnost povratka u korupciju uvek postoji, a naročito u državama koje su u tranziciji. Sve aktere javne vlasti treba stalno kontrolisati, i vršiti reviziju njihovog poslovanja. Sistem kontrole i samokontrole dodatno će preventivno uticati na aktere u javnoj vlasti da ne posegnu za ponašanjem koje se može okarakterisati kao korupcija. Od svih nosilaca javne vlasti, potrebno je pribavljati dnevne, sedmične, mesečne i godišnje izveštaj o njihovom radu i aktivnostima. U predstojećem periodu, treba posvetiti posebnu pažnju uzbunjivačima i dati im mogućnost da slobodno bez ugrožavanja života i sigurnosti mogu obavestiti određene institucije i organe o korupciji u javnoj vlasti. Posebno treba preispitati status lica ovlašćenih za donošenje odluka (tzv. diskreciona prava), obezbeđivati potpunu transparentnost u radu i donošenju odluka izvršne vlasti. Tome treba dodati i odgovarajuću koordinaciju državnih organa sa građanima. Jer, zadržavanje ranijih odnosa neminovno dovodi do koncentracije finansijsko-političke moći grupa i pojedinaca koji umesto da vrše usluge građanima počinju da deluju u ličnom ili grupnom interesu. Zbog toga, akcije na suzbijanju korupcije podrazumevaju i reformu organizacije javne uprave, ali i modifikaciju političke kulture. S tim u vezi, važno je naglasiti pitanje političke volje za sprovođenje

ovih i sličnih akcija, i postojanja kapaciteta da se navedene stvari sprovedu u praksi. Borba protiv korupcije u javnoj vlasti podrazumeva primenu široke skale instrumenata – od preventivnog i edukativnog, do represivnog, krivično-pravnog delovanja. Sve navedeno, zahteva izgradnju

stabilnih i organizovanih institucija, jaku zakonsku regulativu i transparentnost, tj. javnost koja mora da prati ovu pojavu. Samo na navedeni način, možemo krenuti u put reformi i ozbiljne borbe protiv korupcije u javnoj vlasti, ali i korupcije uopšte.

CITIRANI RADOVI

- Cotič, D. (2001). Međunarodne preporuke i nacionalna iskustva u borbi protiv korupcije. U *Privredni kriminal i korupcija*. Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.
- Đurić, A. (2009). *Inkriminacije korupcije u krivičnom zakonodavstvu Srbije*. Banjaluka: Zbornik radova IAK.
- KZ. (2013, april 15). *Krivični zakonik*. Preuzeto sa Paragraf.rs: http://www.paragraf.rs/propisi/krivicni_zakonik.html
- Manojlović, M. (2001). Activities and measures performed so far on curbing gray economy with reference to activity of public security agency. *Bezbednost*, 43(2), 204-212.
- Mitrović, D., & Amidžić, G. (2009). Ethics and the fight against corruption. U *Zbornik radova IAK*. Banja Luka.
- Teofilović, N. (2007). *Korupcija i/ili politika*. Beograd, Srbija: Kriminalističko-policijska akademija.
- Vujaklija, M. (1980). *Leksikon stranih reči i izraza*. Beograd: Prosveta.
- Vuković, S. (2009). Kriminalističko-preventivne mere u suprotstavljanju korupciji u javnoj upravi. U *Korupcija i pranje novca* (str. 79-87). Sarajevo.

Datum prve prijave: 01.12.2014.
Datum prijema korigovanog članka: 09.09.2015.
Datum prihvatanja članka: 12.09.2015.

Kako citirati ovaj rad? / How to cite this article?

Style – **APA Sixth Edition**:

Kurtović, R. R. (2016, januar 15). Korupcija u javnoj vlasti. (Z. Čekerevac, Ur.) *FBIM Transactions*, 4(1), 52-62. doi:10.2709/fbim.04.04.01.06

Style – **Chicago Sixteenth Edition**:

Kurtović, Rejhan R. 2016. „Korupcija u javnoj vlasti.“ Urednik Zoran Čekerevac. *FBIM Transactions* (MESTE) 4 (1): 52-62. doi:10.2709/fbim.04.04.01.06.

Style – **GOST Name Sort**:

Kurtović Rejhan R Korupcija u javnoj vlasti [Časopis] // *FBIM Transactions* / ur. Čekerevac Zoran. - Beograd : MESTE, 15 januar 2016. - 1 : T. 4. - str. 52-62.

Style – **Harvard Anglia**:

Kurtović, R. R., 2016. Korupcija u javnoj vlasti. *FBIM Transactions*, 15 januar, 4(1), pp. 52-62.

Style – **ISO 690 Numerical Reference**:

Korupcija u javnoj vlasti. **Kurtović, Rejhan R.** [ur.] Zoran Čekerevac. 1, Beograd : MESTE, 15 januar 2016, *FBIM Transactions*, T. 4, str. 52-62.